

позашкільних навчальних закладах:

– формування необхідних базових особистісних характеристик старшокласників (достатній рівень розвитку особистої (персональної) відповідальності, духовної культури, патріотичних почуттів) відповідно до вікових особливостей;

– упровадження в навчально-виховний процес позашкільних навчальних закладів змісту, форм і методів, що мають громадянсько-патріотичну спрямованість;

– реалізація педагогічного проекту “Відкритий простір громадянської відповідальності”, що передбачає створення виховного простору позашкільного навчального закладу, провідною ідеєю якого є виховання громадянської відповідальності учнів.

Аналіз отриманих результатів експериментального дослідження дав змогу зробити висновки про необхідність врахування у вирішенні завдань інтеріоризації старшокласниками морально-громадянських категорій (соціальних норм і цінностей) ступеня відповідності і можливості реальних змін умов соціального мікросередовища та макросередовища життєдіяльності старшокласника. Отримані результати мають значення для впровадження теоретично обґрунтованих умов громадянського виховання старшокласників у педагогічну практику.

Література

1. Соціальна педагогіка : мала енциклопедія / [за ред. І.Д. Звереві]. – К. : Центр учбової літератури, 2008. – 336 с.

С. О. Свириденко

м. Київ

ЗМІСТ, ФОРМИ І МЕТОДИ ВИХОВАННЯ СВІДОМОГО СТАВЛЕННЯ ДО ЗДОРОВ'Я СТАРШОКЛАСНИКІВ ІНТЕРНАТНИХ ЗАКЛАДІВ

Анотація. Розкрито сучасні напрями, форми і методи виховання свідомого ставлення до власного здоров'я старшокласників інтернатних закладів в процесі позаурочної виховної діяльності. Наголошено на впровадженні активних форм і методів роботи.

Ключові слова: свідоме ставлення, критерії, форми і методи, здоров'я

Формування у підростаючого покоління свідомого ставлення до свого здоров'я як домінуючої людської цінності – одне з основних завдань сучасної школи. Особливу актуальність для педагогіки становить проблема здоров'я старшокласників.

Формування свідомого ставлення старшокласників зокрема і вихованців інтернатних закладів взагалі до свого здоров'я характеризується як створення системи виховання, яка забезпечує усвідомлення цінності здоров'я в житті людини і переконання у необхідності планомірно підтримувати і зберігати його для загального розвитку особистості шляхом повсякденного дотримання здорового способу життя.

Основними особистісними утвореннями, які входять до структури свідомого ставлення до власного здоров'я, є:

– усвідомлення учнями сутності понять із сфери здоров'я і здорового способу життя, потреба в поглибленні валеологічних знань, самоосвіта і самопізнання (когнітивний компонент);

– уявлення про місце здоров'я в ієрархії цінностей; наявність внутрішньої і зовнішньої мотивації до збереження і зміцнення здоров'я; задоволення в оздоровчій діяльності особистісних потреб у самовираженні, самоствердженні та самореалізації; внутрішня відповідальність за стан свого здоров'я; наполегливість та задоволення від успіхів в оздоровчій діяльності (емоційно-ціннісний компонент);

– здатність до повноцінних практичних дій щодо збереження і зміцнення здоров'я у повсякденному житті; уміння і навички самостійного виконання вимог здорового способу життя; уміння планувати і здійснювати оздоровчу діяльність та аналізувати її результати; здатність до прогнозування наслідків оздоровчої діяльності (практично-діяльнісний компонент).

Формування інтересу підлітків до власного здоров'я, стійкої потреби і бажання турбуватися про нього забезпечується виконанням двох взаємопов'язаних вимог. По-перше, це залучення вихованців до різноманітних видів валеологічної діяльності, виконуючи які, вони набувають навичок взаємодії, спілкування, взаємонавчання, пошуку шляхів покращання здоров'я (спортивні свята, Дні здоров'я, валеологічні КВК, агітбригади тощо). По-друге, навчання учнів рефлексивній діяльності, що потребує від них постійного спостереження за собою, своїми діями, фізичним та психологічним станом. Цей напрям роботи спрямований на те, щоб захопити дітей пізнанням потенціалу свого здоров'я, допомогти кожному повірити в себе та свої сили, викликати в них потребу у самовдосконаленні [3].

З метою виховання інтересу підлітка до власного здоров'я доцільно звертатися до таких форм виховної роботи, як анкети, твори-самоаналіз фізичного і психологічного самопочуття, ведення щоденників здоров'я тощо. Найкраще навчання рефлексивній діяльності здійснюється в процесі тренінгових вправ, які дають можливість перебудувати неадекватну самооцінку підлітків, сформувані в них внутрішню потребу до самовдосконалення. Підвищенню рівня самосвідомості та саморегуляції підлітків сприяють завдання, спрямовані на аналіз власних вчинків, виявлення особистого уміння самостійно знаходити причини своїх невдач та нездоров'я, робити практичні висновки.

Освітня робота з учнями будується не лише через спеціальні предмети. У своїй єдності вона містить: 1) валеологізацію усіх навчальних предметів; 2) позаурочну просвітницьку роботу в паралелях; 3) діяльність дитячих об'єднань, клубів, валеологічного десанту та інших форм позаурочної виховної роботи; 4) практичну свідому валеологічну діяльність учнів в навчальний та позанавчальний час.

При визначенні тематики просвітницької роботи необхідно враховувати життєвий досвід учнів, рівень та обсяг їхніх знань з тих питань, в яких вони слабо орієнтуються. На думку вихованців, це такі, що стосуються вікової гігієни, статевих відносин та сексуального життя, профілактики ВІЛ/СНІДу, хронічних хвороб, створення здорової сім'ї, впливу спадковості на здоров'я

тощо. Поглибленню знань вихованців з профілактики вживання наркотичних речовин та захворювання на ВІЛ/СНІД та ПСШ сприяє низка лекцій і бесід, ситуативне навчання, диспути, соціально-психологічні тренінги, вікторини тощо [2].

Як одну з найгостріших медико-соціальних проблем та фактор національної небезпеки Всесвітня організація охорони здоров'я (ВООЗ) визначила статеve здоров'я. У засобах масової інформації спостерігається постійна пропаганда грубої сили, агресивних і вільних сексуальних відносин. Інформація в шкільних курсах представлена до цього часу неповно і непослідовно, а статево-моральне виховання часто замінюється моралізуванням [2].

Реалізація практично-діяльнiсного компонента забезпечується постійним залученням підлітків до здоров'ятворчої та здоров'язберігаючої діяльності, що дає змогу закріпити форми успішного дотримання здорового способу життя, потребу діяти відповідно до норм валеологічної поведінки. Це потребує координації усіх педагогічних, медичних та громадських сил, причетних до виховання учнів шкіл-інтернатів, їхньої цілеспрямованої діяльності протягом кожного дня у створенні соціального та психологічного оздоровчого середовища, стимулюванні бажання учнів оволодіти способами збереження та зміцнення здоров'я [4].

Фізкультурно-спортивні заходи, що проводяться в школах-інтернатах (свята, змагання, естафети тощо), дотримання режиму дня, санітарно-гігієнічних вимог, виконання ранкової гімнастики створюють умови для формування умінь і навичок фізичного здоров'я. Виробленню умінь і навичок, необхідних для психологічного та соціального благополуччя (безконфліктного спілкування, уміння долати негативні емоції і стреси тощо) найбільш відповідають соціально-педагогічні тренінги, які проводяться під керівництвом шкільних психологів та підготовлених вихователів.

Отримані протягом навчання уміння і навички у подальшому самостійному житті допоможуть випускникам вирішувати проблеми самозбереження здоров'я. Вирішення цих проблем спрямовані, по-перше, на підвищення стійкості природних ресурсів людини, пошук і активізацію резервів власного організму і передбачає розроблення шляхів підвищення психофізіологічних можливостей людини [3].

Отже, пріоритетними напрямами формування свідомого ставлення старшокласників інтернатних закладів до власного здоров'я є створення їхньої свідомої мотивації до здоров'я як цінності, надання необхідних наукових знань про здоров'я та здоровий спосіб життя, систематичне залучення до активної здоров'язбережувальної діяльності, запровадження в її процесі сучасних педагогічних засобів, розроблення індивідуальних програм збереження і зміцнення здоров'я, збагачення арсеналу технологій [5].

Враховуючи різноплановий, інтегративний характер навчально-виховної роботи з формування свідомого ставлення старшокласників до власного здоров'я, застосовується широкий спектр педагогічних форм та методів, при цьому перевага надається активним методам виховання. Серед учнів старшого

шкільного віку популярними є рольова та ділові ігри, психодрама, соціодрама. У них відпрацьовується вміння відчувати ситуацію в колективі, оцінювати і зміцнювати свій власний стан та стан інших, входити в продуктивний контакт з навколишніми [1].

Практика свідчить, що в старших класах формуванню здорового способу життя сприяють проблемно-пошукові методи навчання. Процес навчання в такому випадку уподібнюється науковому пошуку і відображається в таких поняттях: проблема, проблемна ситуація, гіпотеза, засоби рішення, експеримент, результати пошуку.

Література

1. Бирюкова Ю. Н. Формирование здорового образа жизни у учащихся общеобразовательной школы на основе здоровьесберегающих технологий: дис... канд. пед наук: 13. 00 01 / Ю. Н. Бирюкова. – Краснодар, 2004.
2. Гасникова О. М. Організаційно-методичні умови формування ціннісного ставлення до репродуктивного здоров'я у підлітків загальноосвітньої школи: автореф. ... канд. пед. наук. 13. 00. 07 / О. М. Гаснікова.- К. 2010. -20с.
3. Здоровьесберегающие технологии в школе. Теория и практика внедрения : методическое пособие / сост. С. В. Банькина, О. И. Гусаченко ;/ под общей редакцией С. В. Банькиной. – М. : ГОУ Педагогическая акад., 2008. – 200с.
4. Капранова Г. В. Формування культури здоров'я у старшокласників загальноосвітньої школи промислового міста : дис. ...канд. пед. наук: 13.00.07/ Г. В. Капранова. – Луганськ, 2010.
5. Митяева А. М. Здоровьесберегающие педагогические технологии : учеб. пособие для студентов высш. учеб. заведений / А. М. Митяева. – М. : Академия, 2008. – 192 с. – (Высшее профессиональное образование).

О.Д. Сидельникова

м. Київ

ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ У ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ЦІННІСНОГО САМОСТАВЛЕННЯ

Анотація. Стаття присвячена проблемі вивчення педагогічних умов формування у дошкільників ціннісного само ставлення. Висвітлено умови для успішного саморозвитку й самореалізації дитини.

Ключові слова: дитина старшого дошкільного віку, цінність, виховання, розвиток, ціннісне само ставлення.

Сучасна реформація дошкільної освіти кардинально відрізняється від усіх попередніх тим, що вперше упроваджуються у практику ідеї ціннісного буття людини, що передбачають повноцінний інтелектуально-духовний розвиток кожної особистості, її всебічну творчу самореалізацію. До цього часу пошук шляхів реалізації гуманістичної педагогіки був в спрямований переважно на здійснення ідей захисту, підтримки дітей, з утвердженням їхніх прав, свобод та інтересів. На даному етапі відбуваються суттєві зміни в розумінні й глибокому осмисленні складності трансформації сучасного освітнього процесу.

Гуманізація освіти, як відомо, полягає в утвердженні людини як найвищої соціальної цінності, у найповнішому розкритті її здібностей і задоволенні